

DOUWE LEIJ

MENS IN NOOD

FICTIE EN WAARHEIDSVINDING

Over psychiatrie, behandeling, brandstichting, wet-
en regelgeving, deskundigenonderzoek en proces

© 2016 - Douwe Leij

Alle rechten voorbehouden

Omslag: Aquarius, 1971, acryl op papierboard 73X96,5 cm
© Pieter Dirk Torensma

Platform: Brave new books

INHOUD	blz.
Voorwoord	4
Samenvatting	12
1. Inleiding	17
2. Jeugd	18
3. Stoornis en opname	20
4. Behandelproblemen en ontsporing	23
5. Strafzaak	39
6. Commentaar op PBC rapport	51
7. Het vonnis	59
8. Detentie en suïcide	61
9. Medicatievoorschriften	66
10. Conclusies en aanbevelingen	70
11. Slotopmerkingen	73
Bronnen en schrijver	75

Voorwoord

Was iedereen maar gezond! Helaas het mag niet zo zijn. Een ernstige geestelijke stoornis kan leiden tot grote problemen voor de persoon zelf en voor anderen. De persoonlijkheid, omgevingsfactoren, de aard van de stoornis en de medische behandeling en opvang spelen een rol. Een misdadige handeling is dan helemaal uit den boze. De patiënt komt terecht in de maalstroom van een strafproces, waarin hij door meerdere partijen (politie, Openbaar Ministerie, gedragsdeskundigen en rechters) onder vuur wordt genomen. Het voorarrest in het Huis van Bewaring, de politieverhoren, het zou voor psychisch gezonde personen al stressvol zijn, laat staan voor mensen die lijden aan irrationele wanen en hallucinaties.

Waarheidsvinding is het doel van het strafrechtelijk onderzoek. De daad en de achterliggende omstandigheden moeten zo objectief mogelijk in beeld worden gebracht. In het proces-verbaal wordt beschreven welke daad is begaan, waar deze toe heeft geleid, welke sporen zijn nagelaten, wat de schade is, of er ook slachtoffers bij zijn gevallen en zo mogelijk een verdachte kan worden getraceerd. Daarbij komt het aan op de feiten en omstandigheden

die door de verbalisanten zelf zijn waargenomen of ondervonden. De verklaringen van een verdachte over zijn of haar persoonlijke omstandigheden bieden extra inzicht, maar spelen geen rol bij de bewijsvoering. Bij geestelijk gestoorde personen kan de politie aan de zorgverlener om een oordeel vragen over de samenhang tussen de stoornis en de criminele daad. In opdracht van de Officier van Justitie worden beëdigde deskundigen ingeschakeld, zoals een psychiater en/of een psycholoog. Zij doen onderzoek naar de geestvermogens van de verdachte en rapporteren daarover. Aanvullend daarop kan de Rechter-Commissaris verzoeken om een Pro Justitia rapportage van, voorheen het Pieter Baan Centrum, thans het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie (NIFP). De rapportage over de geestvermogens is medebepalend voor de strafoplegging. Een bekwame diagnose is gefundeerd op informatie uit diverse bronnen, dus niet alleen van de betrokkene zelf, maar ook van significante derden en andere professionals.

Degene waarvan uitspraken worden aangehaald, of waarover gerapporteerd wordt, moet een kopie van de rapportage ontvangen, welke vervolgens met

hem of haar wordt besproken. De opmerkingen die betrokkenen maken naar aanleiding van de (concept)rapportage dienen in de eindversie beschreven te worden. Deze procedure werd ooit vastgelegd in de Beroepscode van psychologen.

Dit lijkt allemaal heel logisch. Op de kwaliteit van deskundigenrapportages viel over een lange periode veel op te merken. Jarenlange bezwaren en diverse missers in grote strafzaken hebben tot bezinning geleid.

Op 1 januari 2010 is de Wet deskundige in strafzaken in werking getreden ter verbetering van de positie en kwaliteit van de deskundigen. Onderdeel van de maatregelen was de oprichting van het Nederlands Register Gerechtelijk Deskundigen (NRGD).

Voor de forensisch deskundigen zijn de eisen vermeld in de “Beleidsregel Document registratie-eisen en toetsingsprocedure 003 Forensische Psychiatrie, Forensische Psychologie en Forensische Orthopedagogiek”.

De opleidingen voor rapporteurs en voor forensisch milieuonderzoek worden verzorgd door het NIFP. In 2012 was de procedure voor opname van

milieurapporteurs in het register van deskundigen nog niet afgerond.

Wat betekent opname in een register voor de kwaliteit van de rapportages? Op zich nog weinig. De scholingseisen en ervaring van de deskundige zijn van een zodanig niveau, dat betrokkene in staat wordt geacht een betrouwbaar rapport over een in zijn vakgebied voorgelegde aangelegenheid op te stellen. Het biedt geen garantie. Aanvullende bepalingen kunnen de doorslag geven.

Psychiaters, psychologen en maatschappelijk werkers beschikken over een beroepscode voor hun vakgebied. Deze bestaan al vele jaren. Van tijd tot tijd worden ze aangescherpt. De codes zijn een richtsnoer voor het handelen van betrokkenen. De deskundigen blijven verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun rapportage.

Ik zoek naar bepalingen voor de deskundigen over de omgang met resultaten van interviews en de toetsing van ontvangen gegevens. In de beroepscode voor psychiaters 2010 en maatschappelijk werkers 2010 staat geen woord over dit onderwerp.

De beroepscode voor psychologen is in 2015 geactualiseerd. Artikel 97 is gewijd aan de

rapportages. Het rapport vermeldt de feiten, omstandigheden en bevindingen waarop het berust; Uit de rapportage moet duidelijk blijken op welke gronden de bevindingen en conclusies berusten en wat de beperkingen daarvan zijn; Het rapport vermeldt de bronnen waarop het berust, daaronder begrepen de gebruikte literatuur en de geconsulteerde personen.

Ook deze tekst biedt mij geen houvast.

Nog steeds bestaat een risico dat forensisch deskundigen aan de haal gaan met door hen zelf gemaakte aantekeningen en vastgelegde verklaringen van gehoorde personen, of van anderen overgenomen teksten, zonder dat betrokkenen de kans hebben gekregen de teksten in te zien, laat staan zo nodig bij te stellen.

Met het milieuonderzoek van het NIFP, normaal uitgevoerd door een maatschappelijk werker, wordt beoogd zicht te krijgen op de levensloop en het functioneren van de onderzochte persoon. Uitgangspunt voor dit onderzoek is het strafdossier en met name de door de verdachte bij de politie